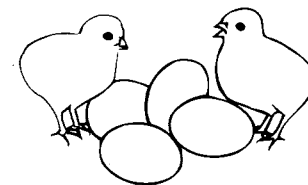

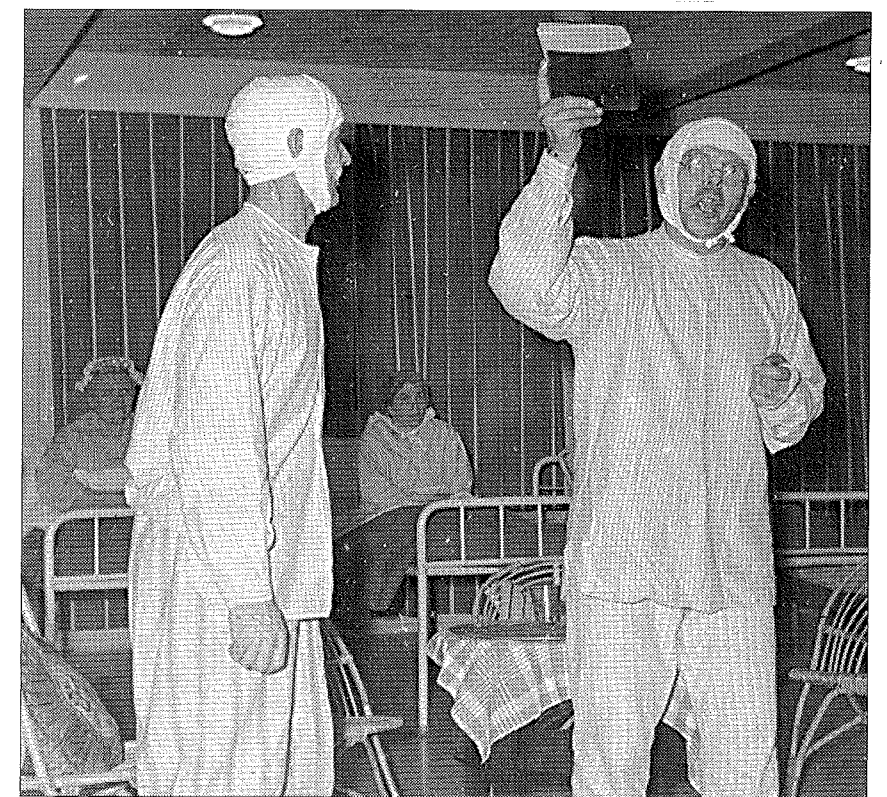
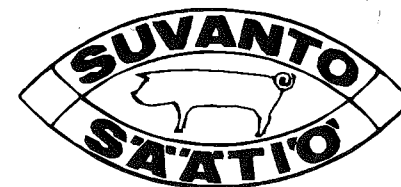
SUVANNON

SEUTU

*Hyvää
pääsiäistä!*

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

Myös sakkolalaisten piirissä on tehty palkittuja harrastajanäytelmiä. Oprin huru-ukkoina esiintyivät Viljo Heino ja Toivo Männikkö vuonna 1959. Lisää näytelmistä sivuilla 12-14.

N:o 2 • 1998

MAALISKUU

TOIMITUKSEN TUOLI

Suvannon Seudun vuoden toinen numero esittelee taas menneiden vuosien historiallisia tapahtumia kuin tämänhetken tunnelmia karjalaissilmin katsottuna.

Jokainen, yksittäisestä henkilöstäkin kirjoitettu tarina on osa historiaa – kuten Ilkka Jääskeläinen sivun 5 kirjoituksessaan toteaa sukunsa vanhan perhekuvan äärellä. Erilaista elämänmenoaa löytyy monista muistakin teksteistä – usein pitäjälehteemme lähetetyt syntymäpäivätarinat ja edesmenneiden muistokirjoituksetkin osaltaan ovat tallentamassa sakkolalaista menneisyyttä ja kulttuuria. Joskus aikaisemminkin olen kehottanut; silmäilkää ja tutkikaa nekin jutut, mistä ei heti itselle tuntuisi mielenkiintoa olevankaan. Tarinoiden muutamat rivit saattavat tuoda tarjolle mielenkiintoisia asioita, yhtymäkohtia oman suvun ja perheen vaiheisiin.

Lukijapalaute on myös kertonut, että juttujen avulla ovat ihmiset kohdanneet toisensa jopa vuosikymmenten tauon jälkeen.

Hyvää pääsiäisen aikaa, - MRT.

KOKOUSKUTSU

**SAKKOLAN
SOTAINVALIDIT ja
VETERAANIT**
Kerhomme 56.
vuosikokous pidetään
perjantaina huhtikuun
3. päivänä 1998 alkaen
klo 14 Laila ja Kaarlo
Huuskan kotona
Kangasalan Nattarissa,
osoitteessa Isomittarinkuja
2, 36240 Nattari.
Osallistukaa joukolla
päättämään tulevasta
toiminnasta – aikamme
alkaa olla vähissä.
TERVETULOA
Kerhon johtokunta

SUVANTO SÄÄTIÖN STIPENDIRAHASTON APURAHAT HAETTAVANA

Suvanto Säätiön stipendirahaston apurahat julistetaan haettaviksi toukokuun 15. päivään 1998 mennessä. Vapaamuotoiset hakemukset pyydetään lähettämään säätiön valtuuskunnan puheenjohtajalle osoitteeseen: Hannu J. Paukku, Harjatie 5, 32210 LOIMAA KK.

Apurahat on tarkoitus jakaa seuraavissa Sakkola-juhliissa elokuun ensimmäisenä viikonvaihteena Juupajoella. Apurahaa voivat hakea sakkolalaista sukujuurta olevat korkeakoulu- ja ammattikorkeakouluopiskelijat. Apurahan saamisen ehtona on Suomen kansalaisuus.

Hakemuksesta tulee ilmetä hakijan sakkolalaiset sukujuuret, opiskelupaikka, opiskelujen alkamisajankohta sekä lyhyt selvitys opintomenestyksestä.

SUVANTO SÄÄTIÖN HALLITUS

KARJALAAN! KARJALAAN!

Hovikuljettaja Erkki Ahosen matkassa kotiseuturetkelle ja juhannusostoksille 15.6.-18.6.1998 (Kitee-Sortavala-Kiviniemi-Viipurin kautta kotiin).
Hinta n. 1200 mk.

Tarkemmat matkaselostukset ja tiedot:

Helka Saarinen, puh. 03- 3677 349
Tuomikuja 10, 37550 Lempäälä.

Järjestämme KOTISEUTURETKEN SAKKOLAN HAPARAISIIN

kesäkuussa 1998, kun käet kauneimmin kukkuvat. Retken hinnaksi tulee n. 1200 mk/hlö. Sisältää viisumin, matkat, majoituksen ja puolihoiton.

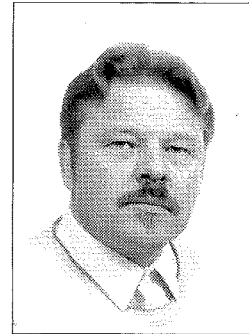
Majapaikaksi tulee lähtijämäärästä riippuen joko Pyhäjärven Taukotupa tai Kiviniemen hotelli. Retken kesto 4 vrk.

Kahtena päivänä mahdollisuus olla Haparaisissa! Bussiin on jo varauksia, mutta jos joku on halukas lähtemään erityisesti Haparaisiin, kannattaa ilmoittautua pikaisesti puh. numeroihin

03- 5889185 tai 040 5847722/ Jouni Koivisto
tai 03- 5884672 tai 0400 333310/ Sisko Koivisto.

PAUKUN PALSTA

Keskustelut Karjalan palauttamisesta ovat jälleen nousseet ajankohtaiseksi aiheeksi. Suomen presidentti Martti Ahtisaaren

viime syksynä tapahtuneella valtiovierailulla Moskovassa asia lieene ollut esillä. Lehdistötilaisuudessa Venäjän presidentti Boris Jeltsin suorastaan kielsi suomalaisia tiedotusvälineitä ottamasta kantaa Karjalan palauttamiseen. Hän yksiselitteisesti sanoi, että aluekysymyksistä ei saisi käydä keskustelua Suomen tiedotusvälineissä.

Onko Venäjän presidentti jo yhtä dementoitunut kuin presidentti Kekkonen viimeisinä vuosinaan? Luuleeko presidentti Jeltsin, että elämme vielä neuvostoaikaa? Kuvitteleeko hän olevansa Neuvostoliiton kommunistipuolueen pääsihteeri, joka voi sanella suomalaisille, mitä meidän lehdissä lukee tai mitä meidän sähköisissä viestimisissä kansalaisille kerrotaan?

Olisiko meidän jälleen nöyryyttävä suuren itäisen naapurimme edessä ja palautettava itsesensuuri? Olisiko meidän edelleen vaiettava Stalinin vääryyksistä? Onko meidän vieläkin hyväksyttävä väärä oikeana? Ei, ei tällainen tule enää onnistumaan. Emme me enää pelkää demokraattista Venäjää samalla tavalla kuin pelkasimme diktaatturista Neuvostoliittoa.

Meidät on 50 vuotta pakotettu hyväksymään väärä oikeana. Meidät on aivopesty pakkoystävyyteen Neuvostoliiton kanssa. Tämä on ollut meille suomalaisille kovin rasittavaa ja moraalisesti arveluttavaa.

Emme me Karjalaa tarvitse. Me elämme varsin hyvin ilman Karjalaakin, mutta minusta on moraalisesti välttä-

mätöntä vaatia sitä takaisin. Muutenhan me hyväksyisimme sen, että Stalin raai'alla hyökkäyssodalla ja pakkorauhalla otti väkisin meiltä lähes 12 prosenttia luovuttamatonta isänmaatamme.

Käsittääkseni kukaan suomalaisista ei ole valmis ase kädessä valtaamaan Karjalaa takaisin. Ei se ole sen arvoisen. Emme me koskaan pahalla saa Stalinin vääryyksiä korjatuksi, mutta hyvällä se voi onnistua. Hyvällä ja myönteisellä suhtautumisella ja ystävyysmerkeissä Vanha Suomikin liitettiin autonomiseen Suomeen vuoden 1812 alussa.

Historia on ihmeellistä! Kuka olisi voinut vielä 10 vuotta sitten edes kuvitella, että kommunistisen Neuvostoliiton sijasta meillä on naapurina demokraattinen Venäjä. Kuka olisi voinut kuvitella, että venäläiset ovat merkittävien asiakasryhmä Suomen veropaassa myynnissä? Olisiko kenellekään 10 vuotta sitten tullut edes mieleen, että voimme vapaasti käydä kotiseutumatkoiilla Karjalan kannaksella ja pitää jopa Suvanto säätiön 50-vuotisjuhlan isiemme perintömailla Sakkolassa?

Entisen kollektiivisen pakkoystävyyden ja itsesensuurin sijaan on muodostumassa yksittäisten ihmisten välillä todellista ystävyyttä ja vuorovaikutusta suomalaisten ja venäläisten kesken. Tämä ystävyysuhde ei enää perustu mihinkään paktoon, pelkoon, näennäisliiturgiaan ja valheeseen, vaan avoimeen, vapaaehtoiseen, tasa-arvoiseen ja rehelliseen kanssakäymiseen.

Parhaiten tätä todellista ystävyyttä lujitettaisiin sillä, että Venäjän päättäjät oivaltaisivat, että Karjalan palauttaminen takaisin Suomen yhteyteen olisi kaikkia osapuolia hyödyttävää. Karjalan asia ei ole pelkästään meitä karjalaista sukujuurta olevien asia, vaan koko Suomen kansan asia. Olen muuten sitä mieltä, että Karjala olisi saatava takaisin!

Hannu J. Paukku
Suvanto-Säätiön
valtuuskunnan puheenjohtaja

Virvon, varvon

Virvon, varvon,
tuoreeks' terveeks'
Notkeaksi, norjaksi
taitavaksi toiminnassasi,
ehdiväksi elossasi.
Myötätuulta purjeisiisi
elon merta matkatessa,
aavoja ajellessa,
karikoita kierrellessä.
Onnellinen olkoon olos'
satamahan saapuessa,
levon hetken koittaessa.

Taimi Finni

Muistinvirkistystä välirauhasta ja jatkosodasta

Eivätkö karjalaiset tunne (muista) lähihistoriaansa?

Jostakin kummallisesta syystä ihmisille on tullut väärä käsite välirauhasta – kuten P. Jortikankin kirjoituksesta nro 1/98 ilmenee: "Välirauhan ajaksi he palasivat Sakkolaan" – ei voi pitää paikkaansa!

Välirauha oli tuosta surullisesta päivästä 13.3.1940 – 28.6.1941 päivään, jolloin Mannerheim antoi partioiden ylittää rajan. Välirauhan ajan olimme evakkoja. Vasta takaisin valtauksien jälkeen pääsimme muuttamaan kotikonnuille ja aika oli silloin jatkosodan aikaa.

SMO

P.S. Oikaisuksi Eka Karppaselle Viiksanlahden muisteluihin nro 1/97. Ei Viljami tavannut kohtaloaan "kulta-kaivoksessa", eikä käymälää puhdistaneen, vaan tallin ja pajan lähistöllä olleessa viemärikaivossa, jossa muuten samalla menehtyi toinenkin mies.

Sama

KUOLLEITA

Väinö Viskari on poissa

Maanviljelijä, vääpeli evp. Väinö Viskari kuoli 8.1.1998 Lempäälässä. Väinö oli syntynyt 22.2.1909 Sakkolan Purpuassa, Martti ja Maria Viskarin toisena lapsena.

Väinö asui talvisodan alkuun saakka kotitalallaan Purpuassa. Haparaisten nuorisoseuran ja urheiluseura Sakkolan Jäntevän työt olivat Väinön sydäntä lähellä. Hän toimi molemmissa seuroissa puheenjohtajana, sihteerinä ja rahastonhoitajana 1930-luvulla. Urheilussa erityisesti hiihto oli Väinön suosikkilaji. Väinö osallistui aktiivisesti suojeluskuntatoimintaan. Erikoisuutena mainittakoon, että hän hankki ajokortin Käkisalmissa vuonna 1928. Väinö Viskari meni naimisiin Lovisa Kuopon kanssa 2.7.1939.

Väinö osallistui sekä talvi- että jatkosotaan. Talvisodassa erityisesti Keljan taistelu ja ErP6 jäivät syvästi hänen mieleensä. Jatkosodassa Väinö oli JR 60:n mukana aina kevääseen 1942, jolloin hän sai komennuksen varaston-

hoitajaksi Tampereelle. Tässä tehtävässä hän oli marraskuun 1944 loppuun saakka. Vuonna 1943 Väinö suoritti Hämeenlinnassa jalkaväen aliupseerikoulun. Väli rauhan aikana hän oli rajavartiostossa Imatran seudulla.

Jatkosodan jälkeen Väinö Viskari jäi Tampereelle ja oli Ajokilla autokori-puuseppänä. Marraskuussa 1945 hän pääsi Tyrväälle Asevarikko 3:een varastonhoitajaksi. Tyrvään aikana Väinö harrasti aktiivisesti hiihtoa Tyrvään Voiman riveissä.

Viskarit, Koiraset ja Kalloset ostivat vapaaehtoisella kaupalla maata Lempäälästä Kukkolan kartanosta. Väinö rakensi muiden Viskareiden ohella omakotitalon, ja perhe muutti Tyrväältä Lempäälän Kuljuun keuhkolla 1949. Samalla Väinö sai siirron Lempäälään, Sääksjärven asevarikolle, mistä hän jäi eläkkeelle vuonna 1959.

Omakotitalon rakentamisen lisäksi hän viljeli maata ja rakensi asuin- ja liiketalon, josta hän ylläpiti aina 1990-luvulle. Suomen Kiinteistöliitto myönsi Väinölle kunniakirjan vuonna 1987.

Armeijan jälkeen hän ennätti myös työskennellä 1960-1971 Piippo Oy:llä. Aktiivisen rakentamisen aikaan 1950-luvulla hän harrasti lisäksi hiihtoa ja ammuntaa sekä osallistui Karjalasta Lempäälän Kuljuun siirtyneen Haparaisten nuorisoseuran uuden toimitalon rakennushankkeeseen.

Suuri muutos Väinön elämässä tapahtui, kun puoliso kuoli 2.9.1972.

Väinö seurasi aktiivisesti urheilua, maanviljelyä, kulttuuria ja muitakin asioita. Hänen elämässään keskeisiä olivat usko Korkeimman johdatukseen, isänmaa, karjalaisuus, koti ja perhe sekä suku. Väinöllä oli rikas ja työntäyteinen elämä.

Väinö siunattiin haudan lepoon Lempäälässä, Ristimäen kappelissa 24.1.1998. Siunausta juhlisti kappelissa Suomen, Karjalan, Sotaveteraanien ja Reservin Aliupseerien liput. Väinöä muisti kukkatervehdyksin ja adressein laaja seurojen, yhdistysten, työnantajien, sukulaisten ja ystävien joukko. Muistotilaisuus pidettiin Ehtookodossa.

Terttu ja Tapani Rantala

Vanha perhekuva kertoo

Seuraavassa tekstissä on osa puhetta, jonka pidin isäni 90-vuotisjuhlassa toukokuussa 1997 Haminassa. Osa tekstistä on kirjoitettu hänen kuolemansa jälkeen maaliskuussa 1998.

"Isoisäni Mikko Jääskeläinen täytti 3.9.1914 50 vuotta. Merkkipäivää haluttiin juhlistaa ottamalla perhekuva. Koska perheen tyttäret olivat vieraan palveluksessa, kuva voitiin ottaa vasta marraskuun ensimmäisellä viikolla – palvelusväen vapaaviikolla. Sakkolalainen valokuvaaja Edward Rönn otti kuvan 3.11.1914 Sakkolan kirkonkylän kansakoulun pihalla. Maria ja Mikko Jääskeläisen kaikki elossa olevat lapset pääsivät tuolloin kotiin ja tulivat ikuistetuksi valokuvaan. Yhdeksästä sisaruksesta kaksi oli kuollut aivan pieninä, Edla Helena parin vuoden ja Johannes yhden vuoden ikäisenä.

Siinä on Mikko Jääskeläisen perhe. Mikon vieressä istuu hänen vaimonsa Maria os. Pitkänen. Vanhempiensa takana seisovat kuvassa vasemmalta lukien 15-vuotias Mikko, 17-vuotias Lyydiä Maria eli Lyyti, 23-vuotias Anna Liisa eli Anni, 20-vuotias Aino ja 13-vuotias Toivo. Vanhempiensa edessä istuu 11-vuotias Reino ja perheen kuopus, 7-vuotias Armas istuu isänsä polvella.

Siinä he katsovat meitä totisin kasvoin. Ilman tuota perhettä emme olisi tässä tänään viettämässä tuon perheen nuorimmaisen lapsen 90-vuotispäivää. Joissakin elokuvissa käytetään tällaista tekniikkaa, että tällainen pysäytetty, mustavalkoinen kuva muuttuu eläväksi. Ihmiset lähtevät liikkeelle ja rupeavat kertomaan omaa ja yhteistä elämäntarinaansa. Tuon kuvan ihmiset ovat kertoneet perheen vaiheista meil-

le. Nyt Sinä isä olet ainoana kertojana keskellämme. Perheen tarinaa ovat kertoneet myös sisaruskesi ja sisarustesi lapset. Tarina jatkuu meissä. Voimme katsoa tuosta kuvasta, miten jotkut perheen piirteet näyttävät siirtyvän sukupolvelta toiselle. Nimet ovat siirtyneet sukupolvilta toisille ja näin käy ja on käynyt myös perheen tavoille ja perheen arvostamille asioille.

Tässä kuvassa perhe – suuren Venäjän keisarikunnan luoteiselta kulmalta – sadan kilometrin päässä pääkaupungista Pietarista – muutama kuukausi ensimmäisen maailmansodan päätymisen jälkeen. Se tuntuu olevan huikean kaukana meistä – kuitenkin se on lähellä ja Sinä isä olet tässä keskellämme.

Uuden historian tutkimuksen piirissä syntyi aikanaan tutkimustraditio: Käivä siinä, missä seisot. Sillä tarkoitetaan, että jokaisen ihmisen oma sijain-

ti ja oma elämä ovat historiallisesti tärkeitä. Jokainen ihminen voi halutessaan löytää oman, merkityksellisen historiansa. Hän voi sijoittaa itsensä osaksi menneisyyden ja osaksi nykyisyyden monimutkaista vuoropuhelua. Ihmisten yhteisö – ja historia – muodostuu meistä kaikista: yksityinen yhtyy yleiseen: perheen historiassa on eletty kansamme elämään; itsenäistymisen, itsenäisen maan rakentamisen, sodan ja jälleenrakentamisen aikaa.

Isä, olet välittänyt meille monella tavalla oman historian ja sen tuntemisen merkitystä. Mieleeni on jäänyt minulle opiskeluaikani lähettämäsi kirje, jossa menit omaa elinaikaasi kauemmas. Kirjoitit olevasi maaorjan pojanpoika. Siinäkin yksityisen ihmisen historia liittyy yleiseen: lahjoitustilat ja niiden mukana maaorjuus on osa Karjalan kannaksen historiaa.

Mikko ja Maria Jääskeläisen perheenjäsenten kuolinajat ja viimeiset

lepoaikat kertovat jotakin tuon ajan ihmisten elämästä ja myös Karjalan kansan vaiheista.

Perheen isä Mikko kuoli vuonna 1921 ja pari vuotta myöhemmin 1923 kuoli perheen nuorin tytär Lyyti. Perheen äiti, Maria kuoli vuonna 1930. Heidät kaikki on haudattu Sakkolaan. Sinne saivat viimeisen leposijansa myös Heikko Kukon kanssa avioitunut Aino vuonna 1938 ja jatkosodan alkuvaiheessa vuonna 1941 kaatunut Toivo.

Heinolan kaupungin hautausmaalle on haudattu vuonna 1957 kuollut Anni ja vuonna 1985 kuollut Reino. Mikko kuoli vuonna 1960 ja hänet on haudattu Vihtiin.

Perheen nuorimmainen, Armas, sai elää tähän vuoteen ja hän sai viimeisen leposijansa Haminassa.

Ilkka Jääskeläinen

KUOLLEITA

Emma Naskali on poissa

Emma Naskali, syntynyt 22.6.1908, kuoli 30.12.1997.

Emma Naskali, omaasukua Kallonen, syntyi Lapinlahden kylän Naskalinmäellä, vastapäätä Sakkolan Osuuskauppaa. Hän avioitui naapurin pojan, veljeni Nikolai Naskalin kanssa. He viljelivät isäni kuoltua kotitilaamme noin 7 vuotta, ja rakensivat perheensä.

Marraskuun viimeisenä 1939 se alkoi – kova evakkomatka. Emman veli, Albin Kallonen, oli SK-kyläpäällikkö ja hän varmaan hoiteli asiat niin, että meidät, seitsemän henkeä, haettiin Nirkkosen niemestä armeijan syösyveneellä kello 14. Vene vei meidät Kekinniemen linnakkeeseen, jota lämmitettiin, ja muistan iäti sen sankan savun siellä.

Linnakkeesta meidät haettiin Riikoselle Haparaisissa, ja sieltä sitten Tenkasille Karholaan, jossa siskoni Elma oli naimisissa. Yövyimme ja seuraavana aamuna sitten nousimme junaan.

Emmalla oli neljästä pienin, kahden päivän ikäinen lapsi, kun lähdettiin, joten hyvältä ei näyttänyt. Elisenvaaraa oli pommitettu ja ennen sinne tuloa jouduttiin usein ilmavaaran vuoksi lu-

miseen metsään niissä pukineissa, joita kullakin päällä lämpöisestä junanvaunusta lähdettäessä oli.

Päämääränä oli Kylmäkoski, jonne väsyneenä saavuimme. Majoituimme Mattilan taloon keskelle kylää, josta saimme ison pirtin käyttöömmme. Kohotelu oli erinomaista, saimme esimerkiksi lämmittää saunan silloin kun vain halusimme.

Parin viikon kuluttua kuitenkin Emman pienokainen, poikavauva, menehtyi. Ei kestänyt niitä kovia matkan aiheuttamia rasituksia.

Tottijärvi ja edelleen Juupajoen Korkeakoski olivat seuraavat sijoituskunnat. Sodan päätyttyä rakensimme 1946 talon Korkeakoskelle. Sieltä Nikolai, Emma ja Esko muuttivat Lempäälää. Korkeakoskella ja Moisiossa Lempäälässä kuuluivat Emman onnellisimmat päivät.

Vuosia kertyi paljon, kunnes sairaus alkoi uuvuttaa. Tyttärensä ja Esko kävivät sairaalahoidossa olevaa äitiään usein, noin puolen vuoden ajan, lähes päivittäin katsomassa. Sitten saapui suruviesti, 89-vuotias elämä sammui.

Emman sanonnoista jäi mieleen: ”Voi hyvä Luoja sentään”. Niinhän se on. Luoja meidät kaikki luo, myös taivaan isän luokse tuo. Hän päivämme ja matkamme määrää.

Yhden evakon matka on päättynyt. Kiitokset Emma kaikesta. Itse osasit aina kiitoksen taidon.

Niilo Naskali

SUVANNON SEUTU JULKAISEE

jokaisessa numerossaan suruviestit, merkkipäivät, hääpäivät, kastetut, valmistuneet yms. perheutiset.

Lähetä toimitukseen tekstiä, liitä mukaan myös valokuva.
Os. Suvannon Seutu, Rautasemantie 375, 37550 Lempäälä.
Puhelintiedustelut iltaisin ja viikonloppuisin p. 03- 3748 448.

Tilaa omaksi tai lahjaksi
Suvannon Seutu!
Vuosikerta 80,-

VIOSIA TÄYTTÄNEITÄ

90 vuotta täytti Vammalassa 17.2.1998 Tyyne Kuuppo, omaasukua Määttänen. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Vilakkala.

85 vuotta täytti 21.2.1998 Ilmi Helena Söder, omaasukua Karjalainen. Hän on kotoisin Sakkolan Lapinlahdesta. Syntymäpäivään hän vietti Ruoveden Visuvedellä lastensa ja lastenlasten sekä äskettäin edesmenneen Aino-siskonsa lasten kanssa.

Ilmi Söder asuu kotonaan poikansa kanssa ja tekee ahkerasti käsitöitä. Kauniit ikkunaverhotkin valmistuivat juuri syntymäpäiväksi.

85 vuotta täytti 4.3.1998 Selma Ikävalko, omaasukua Patja. Sakkolan Lapinlahdesta kotoisin oleva Selma asustaa Vammalan Sastamalakodissa.

70 vuotta täytti 3.2.1998 Laura Räsänen, omaasukua Tenkanen. Hän on kotoisin Sakkolan Karholasta ja asuu Lempäälässä.

70 vuotta täytti ”karkumatkalla Pärnussa” 2.3.1998 Tenho Kuuppo Turusta. Hänen kotikylänsä Sakkolan Vilakkala.

Totta – vaikk’ ei uskoisi Saima Siekkeli 80 vuotta

Saima syntyi Yrjö Paussun ja Anna Skytän tyttärenä Riiskan kylän Kopporoismäellä ”iso kuuse´ all”, vanhass’ mustass’ saunass’ – kuten hän kertoo – 15.2.1918. Se oli ns. kapinakevättä, ja samana päivänä paloi Raudun asema ja kirkko.

Saima oli vain kaksivuotias, kun hänen molemmat vanhempansa kuolivat kahdentoista tunnin sisällä tuolloin riehuneeseen espanjantautiin. Äiti oli ollut tajuton jo kaksi vuorokautta, ja siinä tilassa synnytti nuorimman lapsensa, Yrjön, josta tuli sisaruksista vahvin. Isä- ja äiti –vainajat lepäsivät samoilla laudoilla vieretysten ja heidät haudattiin samaan hautaan. Yrjö oli kahden päivän ikäinen. Sinä pyhänä maan multiin pantiin seitsemän samaan tautiin menehtynyttä riiskalaista ja kylään jäi vielä kaksi vainajaa.

Tani (Daniel) ja Ida Skyttä ottivat orvon Saiman kasvatikseen, ja niinpä hänet muistetaan paremmin Skytän Saimana kuin Paussun Saimana. Saima muistaa Idan kuin äitinsä ja Tani oli hänelle rakas eno. Saiman oli opittava kaikki talon työt: jo 12-vuotiaana, kun Skytän mummo sairastuoteella häitä, että lampaat ovat keritsemättä, pantiin lammas tuvan lattialle ja tyttö sai opetusta. Mummo sanoi: Nyt mie kuolen mielelläin ko näin ett’ tyttö tuonkii oppi”.

Riiskan kansakoulusta Saima pantiin Viipuriin Talikkalan Yhteiskouluun, mutta hän ikävoi niin kovasti kotiin, että ei suostunut toiseksi vuodeksi enää menemään.

Ei se elämä pelkkää työtä ollut, olihan nuorisoseura ja Riiskan seuratalo. Ompelu- ja leikkuuopissa hän kävi Viipurissa Martta Hurmeen leninkiliik-keessä ja muistaa Hurmeen hyvänä opettajana, joka ei varjellut niksejä itsellään, vaan tahtoi oppilaittensa ne oppivan. Jo Riiskassakin Saima ehti ompelemaan.

Evakkotie vei Kylmäkoskelle ja sieltä Tani-enon kanssa Valkealaan, joka

alun perin onkin Skytän suvun lähtökohta. ”Vaikk’ voita ja vehnasta söis, ku ei oo sulhasta, ni ei se oo sellasta” – muistaa Saima vanhan hokeman, mutta hänelle oli kyllä jo merkattu Vilho eli Ville Siekkeli Tuohokotin kylästä. Tuohikottilainen Saimasta tulikin 52 vuodeksi ja hän tutustui monen moniin ihmisiin toimiessaan 30 vuotta pitoemäntänä, lähipitäjissään. Suurhäässä saattoi olla 700 vierasta.

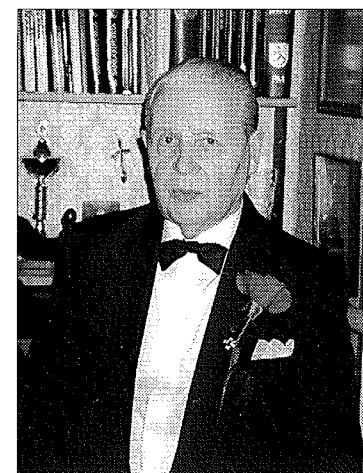
Saima kuului Marttoihin ja Metsästyseuraan ja valmisti monet peijaiset, seurakunnassa monet isänpäivät, riitipä aikaa Sotilaskotisisäriinkin ja kolmet leirit Rovajärvellä. Ommeltuakin tuli ammattimaisesti konetta polkies-sa ihan selän kipeytymiseen asti. Valkeala on hyvin marjaista seutua, ja Saiman intohimona oli marjankeruu, marjaa kertyi vuosien mittaan tuhansia litroja. Raahasikos hän niitä käsin ihmisten ilmoille (käsikärryllä kylläkin)? Ei suinkaan; kaksi mopoa Saima ehti ajaa loppuun siinä hommassa.

Viisi vuotta sitten hän muutti tyttärensä ja tämän perheen lähelle Lappeenrantaan. Täällä hän on löytänyt lähiössään uusia ystäviä, mutta vanhoihin ei yhteydet katkenneet. Vierailuja tehdään ahkerasti puolin ja toisin – joskus oikein joukolla entises-tä kyläpiiristä.

Kuulisittepa Saiman tarinoita vanhasta Riiskasta: miten kyllän ukot kehuivat hyvää elämää ”kun riuku oli ylhäällä” eli raja auki ja kaikki meni kaupaksi Pietariin. Tai miten retkeiltiin pähkinälehtoon, pyydettiin rapuja Riiskanjoesta, Mamejeffin ihanasta puutarhasta, ja monesta muusta elämänpöytästä sekä iloisin että tummin värein. Niin hyvämuistista ja hauska-ti kertovaa kuin Saimaa on ilo kuunnella.

Uskon monien riiskalaisten tuttujen yhtyvän kaiken hyvän toivotuksiin Saimalle, kun tämä puuhaihminen nyt arvoikään yltäneen vähän pidättelee vauhtiaan täällä Saimaan rannalla, Suvantoa muistellen.

Paula Koho

Martti Karonen, 80 vuotta.

Paljon kiitoksia

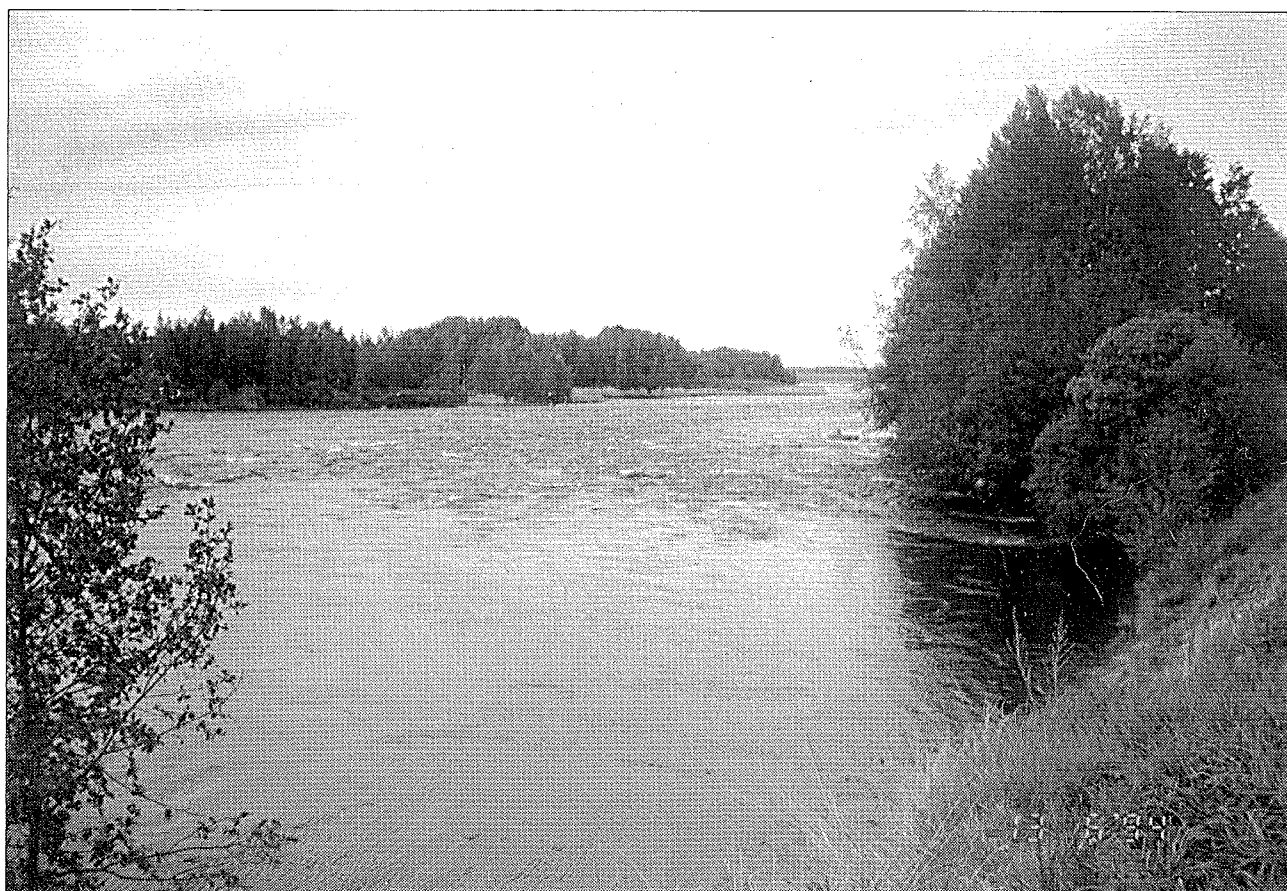
Parhaat kiitokset vuosipäiväni muistamisesta, sekä sydämmellisistä onnentoivotuksista merkkipäivänäni lukuisilta ystäviltäni, monilta yhdistyksiltä ja yhteisöiltä sekä sotainvalidi- ja sotaveteraanijärjestöltä.

Martti Karonen

TARKENNUS: Viime Suvannon Seudussa olleeseen kuvaan, joka julkaistiin sivulla 7. 60-vuotissyntymäpäivillä Pälkäneellä Liisa Männikön luona, onnittelemassa muun muassa päivän-sankarin entinen opettaja Hilma Koskenjaakko ja serkku Maria Koironen.

Taipaleenjokea juhlitaan

Vaskelankoski Taipaleenjoessa, joen takana Koukunniemi. Kuva: Esko Kallonen.

Taipaleenjoen synnystä tulee tänä keväänä kuluneeksi 180 vuotta. Tämä luonnonmullistus muutti suuresti Suvannon ja sen ympäristön maisemaa ja vaikutti erittäin elävöittävästi alueen elinkeinoihin, etenkin maatalouteen.

Vuonna 1857 tehty Kiviniemen kannaksen puhkaiseminen, jolloin Vuoksen vesistön pääuomaksi tuli Taipaleenjoki, saattoi 1818 luonnonmullituksen vaikutuksen lopulliseen asuun. Taipaleenjoesta muodostui Suomen suurimman vesistöalueen, Vuoksen vesistön, päälasku-uoma – Suomen suurin joki.

Talvisodassa Taipaleenjoki muodostui erääksi kunniakkaimmista taistelupaikoista maamme historiassa. Siellä vihollinen pysäytettiin valloitusaikeistaan ja rintamalinjat pysyivät lähes murtumattomina koko 105-päiväisen

taistelun ajan.

Taipaleenjoen synnyn ja talvisodan Taipaleen tapahtumien kunniointiksi ja kiinnostuksen herättämiseksi näihin historiallisiin tapahtumiin järjestetään lauantaina 23.5.1998 Muistojuhla Terenttilässä. Juhlan ohjelma on rakennettu molempia tapahtumia käsittäväksi päättyen seppeleenlas-kuun Terenttilän kenttähaudausmaalla. Tällä hautausmaalla on 126 suomalaista tuntematonta talvisodan sankarivainajaa saanut viimeisen leposijansa.

Järjestäjien puolesta toivotaan, että Suvannon seudun asukkaat ystäviseen ja sotiemme veteraanit osallistuisivat runsaslukuisina Muistojuhlaan, joka tapahtuu historiallisella paikalla. Matkan yhteydessä on järjestettävissä myös tutustumista kotitänhuviin, samoin kuin kuuluisiin taistelupaikkoi-

hin Keljasta Taipaleeseen.

Matkajärjestelyt voivat tapahtua omien seurojen kautta tai niistä voi ottaa yhteyttä allekirjoittaneisiin juhlan järjestäjiin.

Aulis Ukkonen
Kirkkotie 21 A
02700 Kauniainen
puh. 09- 505 1897

Jouko Halmekoski
Kevätkatu 13
15240 Lahti
puh. työ 03- 81511
koti 03- 730 5150

Tilaisuuden ohjelma sivulla 10.

Sakkolaiset mukaan

Taipaleenjoki syntyi 21.5.1818, kun paikkakunnan miehet syvensivät Suvannosta hiekkaharjun ylitse Laatokkaan laskevaa ojaa. Yksitoista kilometriä pitkä joki, joka tuli tunnetuksi talvisodan ankarista taisteluista, on ihmisen lapiopelillä edesautettu virtaamaan. Vedenpurkauksessa Laatokkaan katkesi hiekkaharju, ja Suvannon vedenpinta putosi noin 7 metriä.

Tapauksen kunniaksi Metsäpirtti Seura ry järjestää muistojuhlan lauantaina 23.5.1998. alkaen kello 14. paikallista aikaa. Juhlaa vietetään joen äärellä Terenttilän talvisodan aikaisella tantereella. Joen syntyhistorian lisäksi kuullaan esitelmä Taipaleen taisteluista ja käydään kunnianosoituksella läheisellä, 126 tuntemattoman sotilaan kenttähaudausmaalla. Suomalaisen hautausmaa sai muistokiven opetusministeriön toimesta elokuussa 1996, jolloin se myös siunattiin ja vihittiin käyttöön.

Myös sakkolalaisten toivotaan osallistuvan runsaslukuisina tähän tilaisuuteen – olihan Sakkolan suurin hyödynsaaja tämän luonnonmullituksen ansiosta.

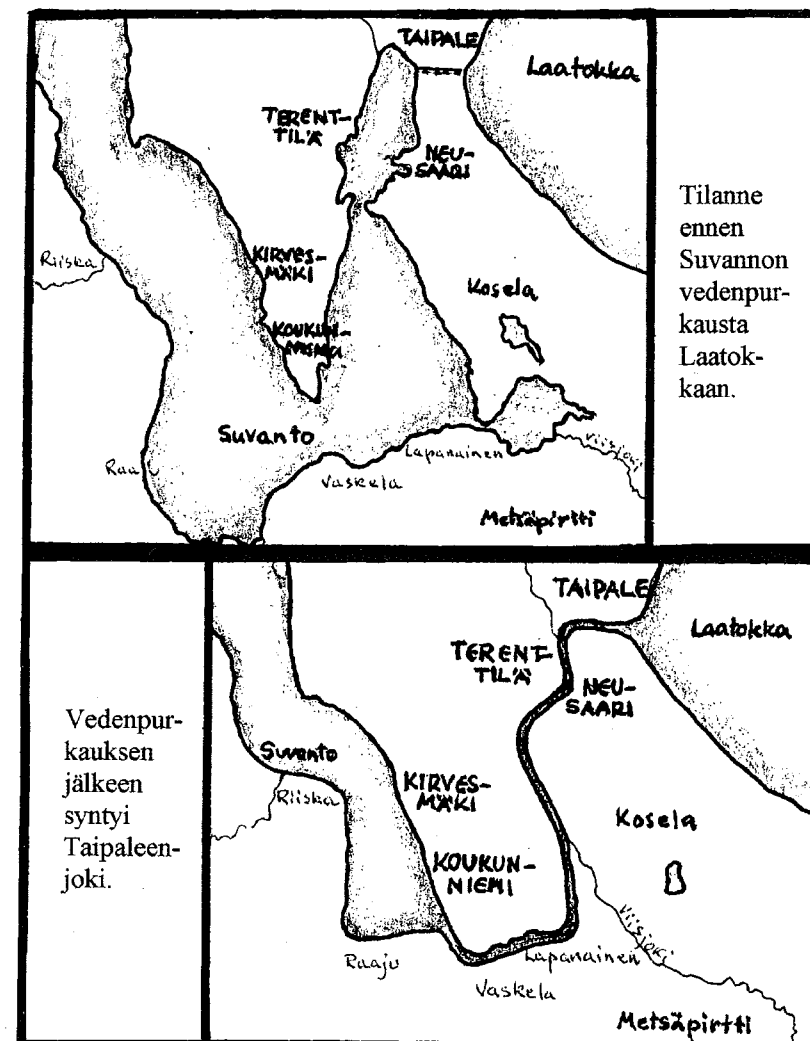
Juhlaan osallistuvilla on mahdollisuus tutustua yli 58 vuoden takaisiin taistelupaikkoihin. Alueen puolustusasemien jäännökset ja taisteluhaudat erottuvat maastosta vielä selvästi. Luonnollisesti myös veteraanien toivotaan kunnioittavan juhlaa läsnäolollaan.

Kuljetus ja majoitus tapahtuu joko omatoimisesti tai järjestäjien toimeksiannosta. Matka kestää 3 tai 4 vuorokautta ja hinnaksi tulee noin 1 000 markkaa. Ilmoittautua voi ohessa mainituille Aulis Ukkoselle tai Jouko Halmekoskelle, joilta saa lisätietoja.

Kuljetus- ja majoitusjärjestelyjen takia ilmoittautumiset tulee tehdä 15.4.1998 mennessä.

Esko Kallonen
Suvanto-Säätiön
hallituksen puheenjohtaja

SAKKOLA-SEURAN puheenjohtaja **Eila Aroon** Helsingistä voi myös ottaa yhteyttä, mikäli on kiinnostunut retkestä Taipaleenjoen juhlille. Eila Aro toivoo yhteydenottoja maaliskuun loppuun mennessä puh. 09- 8849402.

Oheinen kartta (yläkuva) kertoo Taipaleen maastoista ennen ja jälkeen mullituksen. Karttapiirroksen pohjana on ollut Viipurin läänin sotilaskartta vuodelta 1805. Se kuvaa Laatokan ja Suvannon välistä aluetta runsasta vuosikymmentä ennen Taipaleenjoen syntyä. Tarkastelun kohteina olevat kylät on merkitty sotilaskarttaan nimillä Taipale, Terenttilä, Neusuri, Kokoniemi (Koukunniemi) ja Kukoniemi (Kirvesmäki).

Neusaaren ja Terenttilän välillä oleva Suvannon lahti oli Vatjalaisen viidenneksen verokirjan v. 1500 mainitsema Suvannon nousu. Terenttilän nousu oli taas nähtävästi lahden läntisellä rannalla olleen niemen paikkeilla. Sitä Terenttilän osaa kutsuttiin milloin Viskarin, milloin Hatakan rantamäeksi.

Edellisen kuvan mittakaavaan tehty piirros (alakuva) samasta seudusta näyttää, miten Koukunniemen Liettepellot ovat Suvannon entistä pohjaa. Lähes kaikki Terenttilän viljelysmaa oli samaa hedelmällistä Suvantoa, mitä riitti aina Kaarnajoen suistoon asti, lähelle Taipaleen muinaislinnaan. Raaju, Vaskela, Lapanainen, Metsäpirtti ja Kosela saivat nekin erinomaista viljelysmaata Taipaleen miesten ojanparannustöiden epäonnistuttua ja veden ryöstäydyttyä vuo- laaksi virraksi muovautuen sitten Taipaleenjoeksi vuonna 1818.

TAIPALEENJOKI 180 VUOTTA –
TAIPALE TALVISODAN TAISTELUTANTEREENA
MUISTOJUHLA TERENTTILÄSSÄ
LAUANTAINA 23.5.1998 klo 14.00 paikallista aikaa

Tervehdyssanat	Maanviljelijä Viljo Suokas
Yhteislaulu, Synnyinmaan laulua	Yleisö
Runo, Yrjö Jylhä, Laulu joesta	
Taipaleenjoen synty ja kehitys	Professori Pertti Vakkilainen
Yhteislaulu, Jo Karjalan kunnalla	Yleisö
Runoja Taipaleesta	Lauri Aalto Taipaleen laulu Yrjö Jylhä Tuomittu talo Toivomuksia
Talvisodan Taipale	Insinööri Eero Laurila
Yhteislaulu, Kotimaani ompi Suomi	Yleisö
Siunaus	Rovasti Pentti Aarnio
Virsi 170, Jumala ompi linnamme	Yleisö
Kukkalaitteiden lasku kenttähautausmaalle	
Virsi, Suomalainen rukous	Yleisö
Tarjoilua ja vapaata seurustelua	

Tilaisuuden juontaa Jouko Halmekoski

Sampan muisto- hiihto kylpi auringossa

Suvanto-Säätiön hallitus kunnioitti myös Samppahiihtoa läsnäolollaan. Kuvassa mukana myös järjestäjien edustajat Jorma Kunnas ja Hannu Turkkinen.

Nagano-ryhmä oli mukana edesmenneen ryhmänvetäjensä muistohiihdossa.

Ihanteellisissa olosuhteissa hiihdetiin Sampan muistohiihto eli 17. Samppahiihto Lempäälässä, Innilän hiihtomajan maastoissa. Lauantaina 7.3. seitsemisenkymmentä ilmoittautunutta hiihti Kilpa-Sampan perinteisellä tyyllä 30, 15 ja 7 kilometrin matkoilla. Erikoista Kilpa-Sampassa on yhteislähtö sarjoittain, joten maalintulojärjestys ratkaisee sijoituksen. Oman tunnelmansa luo kiivaat latutaistelut ja peesaaminen toisten tuntumassa.

Miesten sarjan voitti Tampereen yrityksen Sami Myllymaa ja naisten sarjan Kankaantaan Kisan Auli Haapalainen. Molempien sarjojen voittajat saivat kauniit, Kaarina Lepistön maalaa mat posliiniporsaat matkaansa muistoksi Sakkolan rotuporsasperinteestä.

Tämänkertaisen Kilpa-Sampan alus- vietimme ennen ensimmäistä lähtöä

hiljaisen hetken Samppa Viskarin muistoksi. Tilaisuutta kunnioitti läsnäolollaan valtaosa Sampan maailmanmatkaajien ryhmästä tuoden tuoreet terveiset Naganosta. Kiitos heille ki-sojen juhlistamisesta.

Sunnuntaina 8.3. edelleen komeassa kevättalven säässä sivakoitiin Sampan muistoksi Kunto-Samppa, jossa 10 kilometristä sai pronssisen, 20 kilometristä hopeisen ja 30 kilometristä kultaisen muistomitalin. Puolentoistasataa sivakoitsijaa kiersi Kunto-Sampan. Arvonnassa oli tarjolla posliinipossun ohella oikeakin porsas, mutta voittajatar Liisa Hietalahti valitsi kuitenkin ruskean kirjekuoren.

Järjestäjien edustajina Jorma Kunnas Kisan kuntojooston puheenjohtajana ja allekirjoittanut Samppahiihdon vetä-

jänä luovuttivat muistomitalit. Suurkiitos säätiölle kymmenvuotisesta yhteistyöstä karjalaisen hiihtomaiseen ylläpitämisestä Pirkanmaalla.

Tulevaisuus Samppahiihdon osalta on vielä hämärän peitossa. Kilpa-Samppa päättynee nykymuodossaan, Kunto-Sampasta tehdään päätös kevään kuluessa. Toivottavasti nimikkohiihto jossakin muodossa jatkuu. Osaltani kymmenen vuoden vetorupeama on ohi. Viime kesän Sakkolan juhlia valmistellessamme sovin Sampan kanssa tämän olevan viimeinen kerta. Kiitolisin ajatuksin Samppaa muistellen ja mukanaolijoita kiittäen.

Hannu Turkkinen
Samppahiihdon vetäjä

Kiviniemeläisten näytelmiä palkittiin vielä evakossakin

Lempäälässä on nuorisoseuralla taas näytelmä menossa: komedia Neiti Suorasuu. Kävin sen katsomassa, oli hyvä ja hauska esitys. Nuorisoseuralaiset esittävät joka talvi ja kesä yhden ison näytelmän. Nytkin on 15 esitystä ja kuinka paljon sitä on harjoiteltu. Siinä on suuri työ, ennen kuin esitys on kunnossa.

Tästä tuleekin mieleeni Sakkolan Kiviniemen Nuorisoseura. Siellä oli myös vireä näytelmäharrastus kymmeniä vuosia ennen sotaa. Heitä ohjasi Etelä-Karjalan Nuorisoseurojen piiri-johtaja Väinö Renvik. Kiviniemessä oli myös hyvä sekakuoro. Silläkin oli hyvä johtaja, Kasarmin JP4 soittokunnan kapellimestari Muukko.

Kiviniemessä oli iso nuorisoseuratalon talo, jossa oli hyvä harjoitella näytelmiä ja kaikkea muutakin. Oli laulunäytelmiä, Tukkijoella, Värmlandilaiset ja muun muassa Niskavuoren naiset talvella 1936 – samana vuonna, kun Helsingissä oli ensi-ilta.

Kun me muutimme Lempäälään vuonna 1948, täällä toimi vireä karjalaisseura. Tietysti mekin liityimme siihen. Pidettiin tarinailtoja vuorotellen jokaisen kotona. Eräänä vuonna paikallislehdessä oli ilmoitus, että Lempäälän kunta pitää henkiset kilpailut keväällä. Eräessä tarinaillassa esitin, emmekö me karjalaiset saisi jotain näytelmää kasaan. Olin ollut nuorena tytönä joissain näytelmissä mukana ja siitä oli herännyt sellainen kipinä.

Kyllä asia sai jonkun verran kannatusta, mutta kuka meitä ohjaisi? Silloisen mieheni Viljo Heinon sisar oli Valkeakosken teatterissa johtajana. Kävin hänen luonaan kysymässä, tulisiko hän ohjaamaan meitä. Hän lupasi ja valitsi näytelmäksi Aleksis Kiven Yö ja päivä. Otimme osaa ja voitimme ensimmäisen palkinnon. Kilpailussa oli mukana viisi näytelmää. Lempäälän Nu-

Niskavuoren naiset näyttämöllä. keväällä 1937 Kiviniemen Nuorisoseuran esityksessä.

Opria vuodelta 1959. Näyttelijöinä Eeva Koironen, Helmi Uosukainen, Ester Lojonen ja Asta Valkonen

Neljä naista. Estradilla Olavi Laukkanen, Tapio Honkanen, Ester Lojonen, Ilma Mäkinen ja Anneli Kuisma.

risoseura voitti toisen palkinnon ja sosiaalidemokraattinen työväenyhdistys kolmannen palkinnon. Anneli Eeva sai naisten sarjassa toisen palkinnon.

Parin vuoden päästä oli Lempäälän karjalaisten vuoro pitää Sakkolajuhlat. Olin huvitoimikunnassa ja ehdotin, että ruvettaisiin harjoittelemaan näytelmää Ruoska ja rakkaus. Olin käynyt mieheni kanssa Valkeakosken teatterissa katsomassa sitä, ja meistä se sopisi karjalaisten esitettäväksi. Esitykset olisivat keväällä Manttaalitalolla ja kesällä Sakkolajuhlissa.

Asia eteni, ja saatiin Valkeakoskelta Hellin Auvinen-Salmi ohjaamaan. Vili Auviselta ostettiin 50 markalla lavastukset. Kysyin Helliltä, mitä hän arvelee, tulisiko siitä mitään? Kyllä varmaan, Hellin vastasi, jos vaan saatte tanssijoukon jostakin.

Taas käytiin touhuamaan. Ylä-Suvannon Nuorisoseuran tanhuajista saimme hyvät tanssijat. Näytelmässä oli tanhuja ja karjalaisia tansseja. Varmaan vielä joku sakkolalainen muistaa nähneensä tämän meidän esityksemme.

Eikä innostus vielä tähän kaatunut.

Otimme parin vuoden päästä osaa Lempäälän kulttuurikilpailuihin kappaleella Neljä naista. Saimme toisen palkinnon. Miehistä palkittiin opettaja Olavi Laukkanen roolistaan professorina ja naisista opettaja Kirsti Kajanto Agdan roolistaan. Ilma Mäkinen esitti professorin rouvaa, Ester Heino pyykäri Iidaa ja tämän tyttärettä Anneli Kuisma. Myös Tapio Honkanen oli mukana.

Vuonna 1959 oli kiviniemeläisten vuoro pitää Sakkolajuhlat Viialassa. Esitimme juhlassa Oprin. Sitäkin harjoittelimme talvella yhteiskoululla luokissa. Pulpeteista järjestelimme näyttöman. Harjoittelimme, miten tullaan sisään missäkin kohdassa. Opria esitti Eeva Koironen Kuljusta, Miiaa Helmi Uosukainen Nokialta, Tiinaa Asta Valkonen Vesilahdelta, Akviliinaa Ester Heino Lempäälästä ja huru-ukkoina olivat Toivo Männikkö Viialasta ja Viljo Heino Lempäälästä. Johtajattarena esiintyi Ilma Mäkinen Lempäälästä. Heinäsirkon esittäjää en enää muista. Poliisin roolissa oli Uuno Kännervainen Lempäälästä. Sekä pojat,

jotka erehdyksissä esittivät serenadin mummoille. Olivat sairaanhoitajille esittävinään.

Oli se vaan sellainen urakka, että siihen loppui meidän näyttelemiset. Esitettiin se kerran Lempäälän yhteiskoululla ja sitten vielä Sakkolajuhlissa.

Ihmettelen vieläkin Hellin Auvinen-Salmen hermoja, kun aina oli joku pois harjoituksista ja hän itse joutui paikallemaan eri rooleja, että toiset pystyivät harjoittelemaan. Hellin tuli Valkeakoskelta asti pienellä korvauksella. Ei Karjalaseura ainakaan rikastunut esityksillämme, koska esityskertoja oli vähän. Sakkolajuhlissa näytelmien tuotto meni juhlaohjelmalle. Mutta kyllä meillä esiintyjillä ainakin oli hauskaa, enkä kuullut mitään valituksia katsojiltakaan.

Paljon oli työtä ja touhua. Näin jälkenkäpäin tulee mieleen, mitä kaikkea se nuoruus ja hulluus saavattakaan. Mutta hyvä sittenkin – muistot elävät edelleen.

Ester Heino Lojonen

Valokuvia myös seuraavalla sivulla.

Oprin näyttelijäjoukko kumartamassa yleisönsä edessä. Esitysvuosi oli 1959.

Agdan menestyksestä esiintyjäjoukkoa, keskellä istuu ohjaaja Hellin Auvinen-Salmi.

Ruoska ja rakkaus oli Lempäälän karjalaseuran vauhdikas esitys Sakkolajuhlissa Lempäälässä joskus 1950-luvulla.

Onnen ja onnettomuuden hetkiä

Aika rientää ja me sen mukana, tahdotaan tai ei. Viime vuonna tuli kulu-neeksi sata vuotta äitimme syntymästä; siis 1897 – 1997.

Useimmilla ihmisillä on joku onnen numero tai onneton, mikä milloinkin. Meillä jäi tuo seiska, jolloin aina jotain tapahtuu. Useimmiten hyvää, mutta joskus huonoakin.

Äitimme vihittiin 1917 eli meni miehelään, kuten silloin oli tapana sanoa. Muistan keskustelun, kun vanhin veljeni tuli koulusta ja sanoi, että taas oli uusi opettaja – oli vuosi 1927. Äiti kysyi, että kukas siellä nyt on. No, semmoinen Veikko Lehtonen, sanoi veli.

Silloin kun minä menin kouluun, oli opettajana K.A. Lehtola, tuumasi äiti. Katsoin historian kirjasta, ja oli vuosi 1907. Äiti oli kymmenen vuotta vanha.

No, näistä asioista on kulunut kymmeniä vuosia, olis sota ja oltiin sotimassa, käytiin Sakkolassa ja lähdettiin taas evakkoon. Äiti ajoi lehmät Rautalamille ja sieltä junalla Orivedelle. Nyt oli vuosi 1945. Olimme siellä pari vuotta, ja saimme tietää, että meidän sijoituskunta on Tyrvää. Siellä on meille paikkoja, kehoitettiin käydä katsomassa.

Minä läksin nuoremman veljeni kanssa katsomaan, saimme valtuudet ottaa tai jättää. Pari päivää me katsastettiin ja löydettiin mieleinen paikka ja ostettiin samalla reissulla. Tultiin kotiin illalla ja sanottiin, että nyt meilläkin on koti. Jo on aikakin, sanoi äiti, ja vanhin velikin oli tyytyväinen kauppaan. Sanottiin, että keväällä muutetaan.

Sitten ruvettiin hankkimaan kaikenlaisia pellonmuokkaus ynnä muita vehkeitä, että päästään keväällä kylvötoihin. Tavaraa kertyi aika lailla, huhtikuun puolivälissä tapahtui muutto – osittain. Työkalut, heinät ynnä muut laitettiin avovaunuun ja huonekalut, taloustavarat umpivaunuun toiseen päähän ja lehmät toiseen päähän. Meillä oli kolme lehmää. Sanoin äidille, että kyllä minä menen lehmien kans-

sa, mene sinä henkilöjunalla. Äiti oikein suuttui ja sanoi, että kun ajoi lehmä Sakkolasta Rautalamille, niin kottiinkin vie, kun sellainen nyt on.

Junan piti lähteä illalla kello 11. Kävin vielä illalla katsomassa, vaunu oli oikein lämmin. Äiti oli laittanut liinan laatikon päälle, ja siinä paloi kynttilä. Kaikki olivat oikein tyytyväisiä, niin hoitaja kuin lehmätkin. Oli huhtikuu lopuillaan vuonna 1947.

Henkilöjuna lähti siinä kahdeksan aikaan, junan vaihto Tampereella ja oltiin Tyrväällä tai Vammalassa hyvässä ajoin. Yövyttiin lähellä olevassa matkailukodissa ja oltiin aamulla varhain liikkeellä. Tilattiin kuorma-auto, hoidettiin muut asiat ja jäätin odottamaan junan tuloa. Siihen tulikin junia, vaunuja siirrettiin ja tönittiin, mutta meidän vaunua ei vaan näkynyt. Menttiin viimein kysymään, että koske se juna tulee, missä on karjavaunu. Oleteko asiain omaisia, kysyi asemapäällikkö. No, ollaan. Sitten hän kautta ranta alkoi puhua, että kun sen tavarajunan ja pikajunan piti kohdata Säynäjärvellä, niin tämä tavarajuna ei ehtinytkään sivuraiteelle vaan kaksi viimeistä vaunua oli pääradalla ja pikajuna ajoi päälle.

No, näinkö tässä kävikin, kuin olisi kylmää vettä kaadettu päälle. Että mitä nyt eteenpäin? Asemapäällikkö sanoi, että Kangasalan nimismies hoitaa asiaa ja sieltä saa lisää tietoa.

Niin kävi, että äiti makasi sitten yleisessä sairaalassa, yksi lehmä meni ketun ruuaksi, toinen teurastettiin ja kolmas juoksi metsään. Metsäjuossut löytyi kahden kilometrin päässä olevan talon pihasta syömästä heiniä reestä. Emäntä ei uskonut silmiään mennessään aamulla navettaan, kun näki niin kesyn lehmän. Kai se oli vielä pökerryksissään keikauksesta. Sen verran lehmä oli loukkaantunut, että ontui toista jalkaansa. Eläinlääkäri sanoi, ettei se haittaa. Ennen sanottiin, että se on sarvenapuoli.

Loppujen lopuksi saatiin kaikki tavarat ja lehmä Tyrvään asemalle ja au-

toon. Lähtiessä oli kaksi junavaunua, nyt sopivat auton lavalle lehmät, tavarat kuin pojatkin, ja lähdettiin kohti KOTIA, Sammaljokea.

Asuttiin siinä lähellä ja oli oikein hyvä asunto. Mutta kyllä ne siellä vähän ihmetteli, että mitä väkeä tämä oikein on, kolme poikaa ja sarvenapuoli lehmä eikä mitään muuta. Kahden viikon päästä pääsi äitikin kotiin. Ei hänelle sen pahemmin käynyt, mustelmia jokapaikassa ja hetkellinen tajun menetys, luitakaan ei murtunut. Sen hän muisti, kun istui siinä kynttilän ääressä, kun vaunun ovi lensi hänen ylitseen. Muu selvisi vasta sairaalassa.

Homma lähti sitten pyörimään, kun saatiin komentaja kotiin. Työtä ja intoa riitti, kevät piti kylvää, tehdä heinää, rakentaa ihmisille ja eläimille. Jouluksi päästiin omaan kotiin pitkästä ajasta. Se oli Oikea Joulukuu, mielinpaimuva joulukuu.

Meistä tuli oikeita tyrvääläisiä: paikkaa sanottiin leikisti Farmiksi, ja se se on vieläkin.

Elämä jatkuu, nuorin veli jäi isännäksi taloon, toiset löysivät ammatin muualta. Mutta aina tultiin ja lähdettiin Farmilta, myös kaikki juhlat ja synttäririt kuin Amerikan vieraatkin isäntäväki hoito ja järjesti.

Aika rientää, jääkööt nyt 50 vuotta, ja mennään tähän aikaan. Vanhin veli tuli Ruotsista – oli siellä 40 vuotta – osti paikan Vammalasta. Eli taas tuli asiaa Tyrväälle. Seurattiin siellä vanhankirkon paanukattotalkoita, käytiin katon valmistumisen vihkitilaisuudessa. Oli kaunis kesäsunnuntai ja väkeä paljon, kaikki olivat näkemäänsä ja kuulemaansa tyytyväisiä. Tämä juhla oli elokuun viimeinen päivä, kirjaimellisesti. Kolmen viikon kuluttua pyhäaamuna veljeni soitti, että nyt se kirkko palaa parasta aikaa. Kauheaa, ei voi olla totta. Oli sellainen tunne kummallakin kuin Sakkolan kirkko olisi palanut. Ja oli vuosi 1997.

Aku Viskari

Jouhikon juuret ovatkin lännessä

Helmikuussa saatiin Tyyne-Kerttu Virkin käsityömuuseumissa Helsingin Karjala-talolla järjestetyssä perinnetilaisuudessa kuulla erikoista vanhaa soitinta, jouhikkoa. Jouni Arjava kertoi jouhikon kiehtovasta historiasta ja soitti ukoltaan, Sortavalan Pekka Lambergilta perimäänsä jouhikkoa.

Laivanrakennusinsinööri Jouni Arjava on tehnyt elämäntyönsä Merivartiolaitoksen laivatoimiston päällikkönä. Nyt, eläkepäivinä, hänellä on aikaa myös soittaa. Koulussa hän sai ajatuksen pitää esitelmän jouhikosta, ja joutui opettelemaan sen soittoaikin. Myöhemmin hänen jouhikkoaan kuultiin muun muassa teekkarien teeilloissa.

Sukujuuriltaan Jouni Arjava on Sortavalan Lambergeja. Suvun historiaa on seurattu kantaisään, Antti Lamberttiin asti. Hän oli Valamossa vuokraviljelijänä 1648-1683. Hänen poikiaan asettui ensin Riekkalansaareen, josta heitä levittäytyi mantereellekin. Sortavalan Lambertit – nimi vääntyi sitten ruotsalaismuotoiseksi Lambergiksi – ovat samaa perua. Suur-Jääsken pitäjässä asunut Lambert Tossikka oli ensimmäinen, joka ryhtyi käyttämään Lambert –nimeä sukunimenä. Mistä Lambertit alun perin tulivat, on epävarmaa. On mahdollista, että esi-isä on tullut Keski-Euroopasta Ruotsin sotaväen mukana.

Hämäränpeittoon jää myös Viipurinlahdella vanhoissa hollantilaisissa kartanoissa Vilaniemen nimenä ollut Jan Lamberts Hoeg – Jan Lambertin nimi. Se lienee ollut muinoin, ennen Viipurin linnoittamista ja Uuraan satamaa, tärkeä vesireittipaikka. Kenties se oli kauppiaiden etappi heidän purjehtiesaan Käkisalmesta Tiurinlinnan kautta kulkenutta vesireittiä Viipurinlahden pohjukkaan, jossa käytiin kauppaa hansakauppiaiden kanssa. Mutta oli ko paikalle nimen antanut Jan Lambert niemelle haaksirikkoutunut merimies vai muu merenkulkija – se jäänee historian salaisuudeksi.

Pekka Lamberg oli joka tapauksessa

Jouni Arjavan jouhikko soi Tyyne-Kerttu Virkin käsityömuuseumissa. Perinnesoitimesta kuultiin samalla mielenkiintoista historiaa; soitin lienee kaikkein vanhin tanhujen ja piiritanssien säestyssoitin. Sen juuret juontavat Walesiin.

tunnettu kansansoitaja. Hän vaihtoi jouhikon sittemmin monipuolisempaan viuluun, mutta rakensi vielä Sortavalan laulujuhlille 1926 pyynnöstä jouhikon, kun soittimen ja sen taitajien luultiin jo kokonaan hävinneen. Pekka oli oppinut jouhikon soiton jo lapsuudessa. 14-vuotiaana rippikoulu-poikana hän meni soittamaan häissä, mistä seurasi luokalle jääminen rippikoulussa. Toisella yrittämällä rippikoulu onnistui, ja niinollen myös naimisiinmeno.

Pekan pojassa Väinössä – hän suomensi sukunimen Arjavaksi – musiikkiperinne jatkui: hänestä tuli viulisti ja Helsingin kaupunginorkesterin kon-

serttimestari. Ja hän on Jouni Arjavan isä.

Isoisänsä soittoa Jouni ei koskaan päässyt kuulemaan, sillä tämä kuoli 1929. Mutta sukulaisten muistikuvissa hän elää. Ja Jounin jouhikko on juuri tuo, ukon Sortavalan laulujuhlille veistämä.

Päinvastoin kuin monien muiden suomalaisten kansansoitimien, juurtua jouhikon alkuperästä. Professori Otto Andersson todisti väitöskirjassaan, että jouhikkoa on soitettu Itämeren piirissä jo keskiajalla. Alkumuo- to, walesilaisten chrwth (lausutaan suunnilleen: krooth), on Keski-Euro-

Olavi Väliaho jatkaa työtään Laatokan kirjailijalta neljäs teos

Olavi Väliaho, Järisevän linnakkeella syntynyt ja lapsuus- ja nuoruusvuotensa Laatokan linnakkeilla kasvanut kirjailija on julkaissut neljännen kirjansa Laatokka –sarjaan.

Väliaho on paneutunut tehtävänsä perusteellisesti, sillä neljässä julkaisussa kirjassaan hän on ajallisesti pääasiassa talvisodan alusta jatkosodan vuoden 1941 loppuun, ja asioiden kertomiseen on käytetty yli tuhatta sivua. Tapahtumia on selvitetty tekstin lisäksi moninaisin kuvin ja kartoin. Asian kertominen tapahtuu tarkkoja yksityiskohtia mainiten ja on vaatinut tekijältä valtavan tutkimustyön sota-arkistossa sekä moninaisia haastatteluja.

Väliahon viimeinen teos ”Laatokan puolustajat Karjalaan” kertoo jatkosodan alusta vuoden 1941 loppuun, joten Laatokan rantojen ja saarien takaisinvaltaus on esitetty yksityiskohtaisesti. Kirjassa on haastateltu suomalaisten veteraanien lisäksi myös venäläisiä sotaveteraaneja.

Väliahon teokset täyttävät huomattavan aukon, sillä etenkin laivaston ja rannikkotyöskistön osuutta on kuvattu niukasti sotakirjallisuudessamme. Teoksessa on runsas valokuva- ja karttavalikoima sota-ajalta, ja ne selventävät kirjan sanomaa.

Itsenäisyyden juhluvuoden 1997 seitsemän kunniaksi ilmestynyt teos on omistettu jatkosodan taistelijoille, Karjalan vapauttajille ja karjalaisille jälleenrakentajille. Kun teos kertoo meille sakkolalaisille läheisistä maisemista ja asioista, uskon, että kirja kiinnostaa Suvannon Seudunkin lukijoita.

Kirjan on kustantanut ja sitä markkinoi Karjala-lehti.

Esko Kallonen

Tanhujen ja tanssien säestyksessä ovat pääasiallisia soittimia olleet harmonikka, viulu ja klarinetti. Myös kan- teletta on käytetty. Mutta kaikkein vanhin tanhujen ja piiritanssien säestys- soitin lienee sittenkin jouhikko. Sen terävä ääni ja melko suppea sävel- teikko riittivät yksinkertaisten tanssi- sävelmien soittamiseen – ja pikku sä- velmäähän toistettiin lukemattomia kertoja, kunnes tanssijat väsyivät.

Jouhikon ääni on karhean omaperäi- nen, jotenkin arkaainen. Soittimen kroppa on lehtipuusta koverrettu pik- ku kaukalo. Kansi tehtiin havupuusta. Joissakin malleissa koko kannen ja kahvan käsittävä päällysosaa on samaa puuta, toisissa laidat ovat erilaiset. Kie- let olivat alkuaan oikeita hevosenjou- hia, mutta nykyisin ne ovat metallia.

Kolme kieltä on viritetty viulun kol- men alimman kielen tapaan: g, d, a. Alimmalla, a-kielillä, soitetaan melo-

diaa g-duurissa tai g-mollissa. d-kieli on se, joka soi koko ajan ikään kuin säestyksenä. Juuri tuo sakkipillin ala- säveltä muistuttava ääni antanee jou- hikolle sen alkukantaisen villin sävyn.

Jouhikon soitotekniikka on erikoi- nen eikä ihan helppo: a-kieltä sormite- taan kahvaa pitelevän käden rystys- puolella. Ääni lähtee jousesta, joka al- kuaan on ollut jousenkaarta muistut- tava ja hevosenjouhilla varustettu. Nykyisin se muistuttaa viulunjousta.

Jouni Arjavan jouhikkorepertuaaris- sa on ukolta periytyviä pikku sävel- miä, tanssi- ja piirileikkisävelmiä ja tuttuja kappaleita ”Saimaan rannasta” ”Kiikkuri kaakkuriin”.

Aune Kämäräinen

**SEURAAVA
SUVANNON
SEUTU
ILMESTYY**

**toukokuussa äitienpäivän
aikaan. Lehteen
tarkoitettu aineisto
pitää olla toimituksessa
viimeistään
keskiviikkona 15.4.**

Karjalaissilmin Etelä-Norjan jylhissä maisemissa

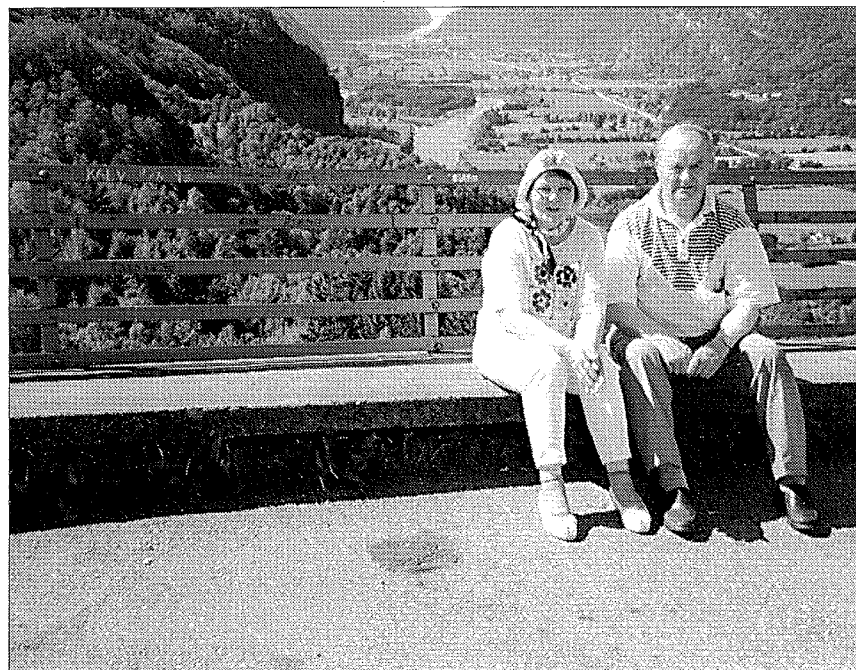
Olavi Loponen Korkeakoskelta kirjoittaa tunnelmia matkaltaan Etelä-Norjaan. Hän oli puolisoineen mukana Eläkeliiton Pirkanmaan piirin reissulla kesällä 1997. Kirjoittaja tarkkaili maisemia muun muassa maanviljelijän silmin, liikuttinhan sekä EU:n alueella ja sen ulkopuolella.

Matkalaiset koottiin kiertelemällä Pirkanmaan eri paikkakunnilla. Matkalla Turun satamaan kohdallemme osui heti ukonilma ja sellainen kaatosade, jollaista en ole ennen kokenut. Laivamatka meni leppoisasti unten maille, ja aamulla matka jatkui kohti Osloa ja sieltä edelleen ensimmäiselle yöpymispaikkakunnalle Nodotteniin.

Maisemat Ruotsin maaseudulla eivät näyttäneet suuresti eroavan omistamme. Entisen maanviljelijän silmin tuli tarkemmin seurattua kasvustojen kehitystä ja maatalouden tilaa yleensä. Karjaa ei juuri laitumella näkynyt, ja hyvää sekä vähemmän hyvää kasvustoa näkyi kuten meilläkin, samoin viljelemättömiä kesantopeltoja. Mutta näin täytyy tietysti ollakin, koska olemme molemmat EU:n jäsenmaita ja samojen tuotannonrajoitus- ja ympäristödirektiivien määräysten alaisia.

Heti Norjan puolelle tultaessa – jolloin ylittyi myös EU:n raja – huomasi selvän eron kasvustoissa ja maankäytön tehokkuudessa. Kaikki viljelykseen kelpaava maa oli tehokkaassa käytössä ja kasvustot erittäin hyviä, siellä kun nuo edellämäinitut direktiivit eivät vielä viljelyä rajoita. Näkymät Norjan puolella ennen Osloa olivat pääosin kauniita viljelymaisemia ilman jylhyyttä ja suuria korkeuseroja.

Ensikertalaisen silmin Oslo on siisti, hyvinhoidettu kaupunki. Kaupungin kiintoisin nähtävyys on kuuluisi Vigelandin puisto, jossa hehtaarien alueelle on sijoitettu norjalaisen kuvanveistäjän Gustav Vigelandin lähes kaksisa-

Loposen pariskunta poseeraa Norjan jylhissä maisemissa.

taa veistosta. Taiteiden harrastajalle sekä ymmärtäjälle ja muillekin puistoon tutustuminen on unohtumaton elämys.

Holmenkollenin kuuluisa hyppyrimäkikin loisteli kesäisessä auringonpaisteessa ja näytti olevan niin tuulelle alttiissa paikassa, ettei enää ihmetele, miksi siellä niin usein puhurit hyppääjiä haittavat.

Oslosta matkamme jatkui länteen, Drammenin kautta Telemarkin maakuntaa Nodotteniin, jossa yövyimme pienessä hotellissa. Nyt maisemat olivat jo muuttuneet, sillä korkeimmat huiput kohosivat jo yli 1000 metriin. Hotellin iltaruokailussa selvisi, että matkalla oli toinenkin sakkolalasta sukujuurta oleva henkilö, karholalaisen "Lak-Jussin" Pyhäjärvellä syntynyt tyttärentytär Bertta Nokelainen. Kauniilla lauluäänellään hän viihdytti meitä moneen otteeseen matkan aikana.

Norjalaisten ruokatottumukset huomasi poikkeavan meikäläisistä rasvaisempaan suuntaan, ja vihanneksienkin tarjonta oli melko vähäistä. Kalaakaan ei suuremmin pöydissä näkynyt, vaikka kalastajien maassa oltiin. Yöpymispaikkakuntamme nuorison tavat eivät sen sijaan tuntuneet poikkeavan suomalaisesta, sillä paikallisen korttelirallin moottorien ja renkaiden ulvaisut häiritsivät unta aamuyöllä saakka.

Iltakävelyllä lähteneet muutamat seurueen naisjäsenet ihmettelivät näkemäänsä kylttiä, jossa luki selvällä suomenkielellä "Torvet", vaikkei mitään torvia lähitienoolla näkynyt. Oppaamme sai selvittää, että kyltti tarkoitti paikallista toria.

Seuraavan matkapäivän ensimmäisen tutustumiskohde oli 1200-luvulla rakennettu Heddalin sauvakirkko, joka on restauroitu alkuperäiseen asuunsa. Kirkko on arkkitehtuuriltaan erikoinen, kokonaan puusta rakennettu. Sen

seinät ovat pystysuuntaan runkoon kiinnitetyistä, puoli metriä leveistä lankuista ja alkuperäistä seinääkin oli vielä jäljellä.

Muuten melkein kaikki kirkot Norjan maaseudulla olivat hyvin samannäköisiä, melko pieniä, suorakaiteen muotoisia, yhdellä tapulilla ja vaaleaksi maalattuja.

Tästä eteenpäin matkan mielenkiintoisin vaihe vasta alkoi, kun kapea tie kiemurteli yli tuhannen metrin kohoavien vuorten rinteitä pitkin ja poikin, ylös ja alas kuin serpentiiniä. Tuntuu, kuin nämä serpentiinitiet olisi rakennettu hieman pienemmille kulku-neuvoille kuin mitä oma linjurimme oli, sillä jotkut kaarteet jyrkänteiden reunamilla olivat tosi ahtaita ja asettivat kuljettajan taidot kovalle koetukselle. Kaikista kuitenkin selvittiin, jos ei muuten niin vekslaamalla. Kaikista pahimmista paikoista selviytymisen jälkeen taisi matkustajilta tulla helppo-

tuksen huokaisuja. Reitin vaikeutta kuvaa se, että tähän linnuntietä noin 300 kilometrin matkaan kuluu ilman pitkiä pysähdyksiä melkein kellon ympärys.

Matkan kääntopisteessä, Stavangerissa yöpymisen jälkeen alkoi paluumatka pitkin Norjan etelärannikkoa. Tälläkin tieosuudella oli uskomattoman jylhää ja karua vuoristoa. Kilometrikaupalla jatkui täysin kaikesta kasvillisuudesta paljasta, jyrkkärinteistä kalliovuoristoa, jolla ei mitään elämää näkynyt. Toisin paikoin taas vihreä varpukasvisto ja lyhyt ruoho peitti vuoret, joilla lampaan laidunsivat. Jäi täälläkin sellainen vaikutelma, että kaikki luonnon antamat mahdollisuudet käytetään hyväksi, jokainen maatilku ja ruohotupsu hyödynnetään.

Matkan varrella tuli mieleen ajatus, ettei ole ihme, kun norjalaiset hiihtäjät ja muutkin urheilijat menestyvät,

sillä jokapäiväinen elämä tällaisissa maaston muodoissa vaatii sellaisen kuntopohjan, jolla ainakin kestävyystaativissa lajeissa menestyy.

Paluumatkalla yövyimme vielä Sandefjordissa Osloon vuonon rannalla, jonka sitten aamulla laivalla ylitimme. Teimme samalla tuttavuutta norjalaisen laivan aamupalapöydän kanssa, mikä edelleen vahvisti käsitystämme paikallisen ruokapöydän rasvapitoisuudesta.

Ruotsin kautta palailimme menoreittiamme Tukholmaan, josta taas Turkuun ja edelleen kotimaisemiin. Matkaan kertyi noin 4000 kilometriä, josta laivalla neljännes.

Matkaajien yhteinen mielipide kotimaisemia lähestyttäessä oli, että reissu oli mielenkiintoinen, näköaloja avartava ja elämyksiä antava. Kannatti tehdä.

Olavi Loponen

Virpojaiset ja kevätjuhlat tulossa

Virkki-Käsityömuuseolla Karjalatalolla Helsingissä pidetään virpojaiset 5.4. klo 13. Tule virpomaan, ja tuo lapsia oppimaan oikeaa virpomisperinnettä. Museo sijaitsee Karjalatalon 3. kerroksessa.

Perinteinen kevätjuhla, Kevät keikuen tulevi, on vuorossa 26.4. klo 13. Tilaisuuteen saavutaan entiseen tapaan keväthatuissa.

Museon pääsymaksu on 20 mk, lapset maksutta. Tarjoilu koostumuksen mukaan 10-30 mk.

Kuisma kirjoitti ekohistorian

Toimittaja, kirjailija, tal. kand. Juha Kuisma on kirjoittanut kirjan Suomen ekohistoriasta. Se on tarina maasta, joka on kokenut valtavia muuttoksia ja jossa luontoa on aina käytetty hyväksi.

Jokainen kohta Suomenmaasta on moneen kertaan poltettua tai ihmisen muuten käsittelemää. Luonto on muuttunut jatkuvasti ja tulee muuttumaan; siksi luonnon suojelu ja luonnon koskemattomana pitäminen ovat kaksi eri asiaa, toteaa Kuisma.

Gummeruksen julkaiseman teoksen nimi on Tuli leivän antaa. "Pohjoinen tulimaa" on muuttumassa ekoteolliseksi taloudeksi, jossa luonnonkulo jatkaa nyt paloaan painekattiloissa ja suljettujen kiertojen osana.

Mammuttien aikakaudelta liikkeelle lähtevä kirja päättyy tulevaisuuden pohdintaan – Suomen ekoviennin näkymiin aina ensi vuosituhannele.

Juha Kuisma, s. 1955, on sakkolalaisen Aimo Kuisman poika. Hän kuuluu myös Suvannon Seutu lehden toimituskuntaan. Kuisma asuu kotitalallaan Lemmälän Lastusissa.

TERVETULOA PIKKUBUSSIMATKALLE SAKKOLAAAN

mukavasti, nopeasti, turvallisesti. Kotiovelta kotiovelle tietenkin, mukaan mahtuu myös kaksi pyörätuolia. MYÖS LAATOKAN YMPÄRIKIERROKSET.

Matkatoimisto Taksi Suominen, puh/fax: 02- 248 5847, auto 049 221 940.

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä
Anneli Kuisma, Esteri Lopenen ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetyksistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhlavideo kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnilta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550
Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28
tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.
Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä,
postitukset hoitaa Anneli Kuisma puh. 03 – 3748 410.

Muutimme Viialassa Yritystalo Parkkiin, ent. Nahkatehdas.

**- Autojen peltitöitä - Autojen maalauksia - Jarrutöitä -
Huoltoja - Vanteiden hiekkapuhallusta ja maalausta -
Muita hiekkapuhallus- ja maalaustöitä**

PIR – KONE OY

Töitä vastaanottaa Osmo Kankkunen,
puh. 03 – 5433653, 049- 929653, fax. 03- 3416279

PITO-KALAASI KY

Juhla- ja merkkipäiväpalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere

Puh. 03-343 3902, 03-266 2002

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!

JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

**TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU**

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

*Seuraava lehti
ilmestyy
toukokuun alussa.*

SUVANNON SEUTU

**Suvannon ympäristön
kotiseutulehti**

Ilmestyy vuonna 1998 8 kertaa

Tilaushinta

80 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä
Puhelin (03) 374 8448 ilt.

Postisiirtotili

TA 359 751

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku